

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Važnije odredbe i rješenja Sv. Stolica u Acta Apostolicae Sedis god. 1930.

Priopćio: Dr. I. A. Ruspini.

I. O podjeljivanju tonzure. Na upit: »da li biskup smije na osnovu kan. 116, § 2¹ u vezi sa kan. 955, § 1² tonzuru podijeliti stranom podložniku bez otpusnice njegova biskupa« — odgovorio je Odbor za aut. tumačenje kan. Zakonika dne 17. febr. 1930.: »*Negative*«. ³

Po kan. 955, § 1 ne smije biskup stranog podložnika *rediti* bez otpusnice njegovog vlastitog biskupa. Izraz *rediti* (*ordinare*) obuhvata i podjelbu tonzure. ⁴ Na tom se temelji odgovor Odbora.

II. O opciji. Na upite: 1) da li kan. 396, § 2⁵ brani opciju svih nadarbina, koje su spojene sa kanonikatom; 2) da li isti kanon brani također opciju kuća, zemljišta i dr., što je različito od kanoničkih nadarbina« — odgovorio je Odbor za aut. tumačenje kan. Zakonika dne 17. febr. 1930.: »*Ad I. Affirmative; Ad II. Negative*«. ⁶

Imovina, koja tvori kanoničku nadarbinu trajno je skopčana sa dotičnim kanonikatom (mjestom, službom, naslovom), tako da

¹ »Per receptionem primae tonsurae clericus adscribitur seu, ut ajunt, incardinatur dioecesi pro cuius servitio promotus fuit.«

² Unusquisque a proprio Episcopo ordinetur aut cum legitimis eiusdem litteris dimissorialibus.«

³ AAS, XXII, 195.

⁴ Cod. can. 950.: »In iure verba: ordinare, ordo, ordinatio, sacra ordinatio, comprehendunt, praeter consecrationem episcopalem ordines enumeratos in can. 949 et ipsam primam tonsuram, nisi aliud ex natura rei vel ex contextu verborum eruatur.«

⁵ »Prohibetur optio, reprobata contraria consuetudine, sed salva foundationis lege.« — Comm. Pontif. ad can. Cod. auth. interpor. dd. 24. Nov. 1920. (AAS, XII.): »Utrum prohibitio optionis per Codicem Iuris Canonici inducta, intelligenda sit tantum quoad dignitates, an etiam quoad omnes canonicatus? Resp. Negative ad 1^{am} partem, affirmative ad 2^{am}.«

⁶ AAS, XXII, 195.

opcija te imovine nužno uključuje opciju samog kanonikata, što Zakonik zabranjuje. Drugačije je sa imovinom, koja je različita od nadarbine, jer opcija ove imovine ne uključuje opciju samog kanonikata. Na tomu se temelji odgovor Odbora.

III. O papinskom blagoslovu. Na upit: »da li biskup, koji upravlja dvjema biskupijama, može onaj papinski blagoslov, što ga kan. 914.⁷ veže na Uskrs, po vlastitom pravu za jednu biskupiju prenijeti na drugi dan« — odgovorio je Odbor za aut. tum. kan. Zakonika dne 17. febr. 1930.: »N e g a t i v e.«⁸

Upitni blagoslov vezan je po općem zakonu na Uskrs, kojemu je propisu dašto i biskup podvrgnut. Treba mu dakle posebno ovlaštenje od sv. Stolice da uzmogne taj blagoslov (valjano i dopušteno) prenijeti na drugi dan. Na tomu temelji se odgovor Odbora.

IV. Ženidba djece otpadnika. Na upit: »da li izraz »a b a c a t h o l i c i s n a t i« kanona 1099, § 2° obuhvata i rodene od otpadnika« — odgovorio je Odbor za aut. tum. kan. Zakonika dne 17. febr. 1930.: »A f f i r m a t i v e.«¹⁰

Izraz (ab) acatholicis (nati), što ga Zakonik u kan. 1099, § 2 naprosto upotrebljuje, označuje sve nekatolike, a takovi su u pravom i punom smislu i otpadnici (apostatae). Pridolazi, što ni narav stvari ni kontekst ne upućuje na uže znamenovanje, a sama ratio legis vojuje jednako za djecu otpadnika kao i za djecu drugih nekatolika. Na tomu se temelji odgovor Odbora.

Vrijedi dakle obzirom na formu sklapanja braka za djecu otpadnika isto što i za djecu drugih nekatoličkih roditelja.

V. O razredbama posljednje volje. Na upit: »da li izraz »m o n e a n t u r« kan. 1513, § 2¹¹ ima značenje zapovijedi ili samo želje i nukanja« — odgovorio je Odbor za aut. tum. kan. Zakonika dne

⁷ »Benedictionem papalem cum indulgentia plenaria, secundum praescriptam formulam, impetiri possunt Episcopi in sua quisque dioecesi bis in anno hoc est die sollemni Paschalis Resurrectionis et alio die festo ab ipsis designando, etiamsi iidem Missae sollemni adstiterint tantum...«

⁸ AAS, XXII, 195.

⁹ »Firmo autem praescripto § 1, n. 1, acatholici sive baptizati sive non baptizati, si inter se contrahant, nullibi tenentur ad catholicam matrimonii formam servandam; item ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantili aetate in haeresi vel schismate aut infidelitate vel ulla religione adoleverunt, quoties cum parte acatholica contraxerint.«

¹⁰ AAS, XXII, 195.

¹¹ »In ultimis voluntatibus in bonum Ecclesiae serventur, si fieri possit, sollemnitates juris civilis; hae si omissae fuerint, haeredes moneantur ut testatoris voluntatem adimpleant.«

17. febr. 1930.: »Affirmative ad 1^{am} partem; negative ad 2^{am}.«¹²

Radi nezavisnosti Crkve od države mjerodavni su obzirom na formu razredbe posljednje volje u korist Crkve samo naravni propisi i propisi pozitivnog crkvenog prava, pak je dosljedno tomu takova razredba posljednje volje valjana i obvezatna, i ako nije odbijavana forma, što ju građanski zakon propisuje. Savezno s tim opomena, koja se prema kan. 1513, § 1 daje baštinicima, imade značenje preceptivno, t. j. upozoruje ih na njihovu pravu obvezu.

Na ovomu se temelji odgovor Odbora.

VI. O pravu na prijavljivanje nevaljanih brakova. Na upit: »da li supruzi, koji po kan. 1971, § 1, n. 1³ i aut. tumačenju od 12. marta 1929.¹⁴ nijesu sposobni da tužbom napadaju ženidbu, mogu barem po § 2. istoga kanona Ordinariju ili zastupniku pravde prijaviti nevaljani brak« — odgovorio je Odbor za aut. tum. kanona Zakonika dne 17. febr. 1930.: »Affirmative«. ¹⁵

Po cit. kan. 1971. mogu tužbom pobijati valjanost braka supruzi, koji nijesu skrivili nevaljanost braka, i zastupnik pravde; svi drugi ne mogu tužbom pobijati valjanost braka, ali mogu nevaljanost braka prijaviti Ordinariju ili zastupniku pravde. Izraz »svi drugi« (Reliqui omnes) kan. 1971, § 2, očito obuhvata i supruge, koji su skrivili nevaljanost braka. Na tom se temelji odgovor Odbora.

VII. O nadležnosti suda s naslova nepravog prebivališta u vinkularnim ženidbenim parnicama. Često se događa, da supruzi ženidbenu vinkularnu parnicu pokreću pred sudom, koji je nadležan samo s naslova nepravog prebivališta, i ako postoji drugi sud, koji je nadležan s naslova pravog prebivališta ili s naslova mjesta skla-panja (ratione contractus). Čine to dosta puta zato, što se nadaju da će lakše polučiti proglašenje nevaljanosti u nepravom prebivalištu, gdje je pravo stanje manje poznato, nego li bi im to uspjelo u pravom prebivalištu, ili u mjestu sklapanja, gdje su odlučne okolnosti bolje poznate. Uz to je nerijetko i dvojbeno, da li u dotičnom mjestu imaju nepravo prebivalište.

¹² AAS, XXII, 195.

¹³ »§ 1. Habiles ad accusandum sunt: 1° Conjuges, in omnibus causis separationis et nullitatis nisi ipsi fuerint impedimenti causa; 2° Promotor justitiæ in impedimentis natura publicis. § 2. Reliqui omnes, etsi consanguinei, non habent ius matrimonia accusandi, sed tantummodo nullitatem matrimonii Ordinario vel promotori justitiæ denuntiandi.«

¹⁴ Comm. Pontif. ad Can. Cod. auth. interpr. dd. 12. mart. 1929 (AAS, XXI).

¹⁵ AAS, XXII, 195.

S ovih razloga izdala je Kongregacija de disciplina Sacramentorum dne 23. Dec. 1923. poseban Napatuk (*»Instructio de competentia iudicis in causis matrimonialibus ratione quasidomicilii«*), kojim je propisala naročite opreze u toj stvari.¹⁶ Odnosni propisi sadrže (po smislu) ovo:

I. Prije nego li sudac (*officialis*) prve molbe prihvati tužbu, koja mu je podnešena pozivom na njegovu nadležnost s naslova nepravog prebivališta, napose po pripadniku strane narodnosti, mora najprije, u prisutnosti branitelja ženidbenog veza, izviditi: 1. da li naslov nepravog prebivališta ima pravni osnov; 2. da li se navode razlozi i kakovi se navode razlozi, na osnovu kojih supruzi žele, da se parnica vodi van pravog prebivališta ili mjesta sklapanja; 3. iz kojega se naslova napada valjanost braka; 4. koje dokaze i isprave mogu stranke lakše ovdje pridonijeti, i ako su toliko udaljene od pravog prebivališta ili mjesta sklapanja; 5. i zatražiti od Ordinarija pravog prebivališta i mjesta sklapanja obavještenja (*informationes*) vrhu istinitosti tužbe, tako da ne smije dalje postupiti, dok se ne dobiju dostatna obavještenja; tvrdi li spomenuti Ordinarij, da su si stranke pribavile nepravu prebivalište radi izigravanja pravoga stanja, te ište li, da se otrpave na njegov sud, mora se najprije ispitati, da li se ima tom zahtjevu udovoljiti.

II. Kod ovog prejudicijalnog istraživanja dužnost je branitelja ženidbenog veza prema propisima kanona 1968, 1969, 1984 Zakonika: 1. da shodna pitanja sačini vrhu rečenih točaka; 2. da odgovore stranaka i pridonešene dokaze prouči i na nje svoje primjedbe stavi, a i da zatraži preslušanje kakovog svjedoka ili pribavljenje daljnjih obavještenja, kada to prilike ištu.

III. I ako u čitavoj ovoj upadičnoj prejudicijalnoj stvari (*causa incidens praejudicialis*) poglavitu ulogu ima branitelj veza, zvan je ipak sudac prve molbe, kojemu je tužba s naslova nepravog prebivališta podnešena, da ravna postupkom prema propisu kanona 1837—1841 Zakonika.

IV. 1. Prema tomu ima rečeni sudac (*officialis*) pozvati supruge, a i svjedoke, što su ih naznačile stranke ili branitelj veza ili sam sudac ureda radi, te ih podvrgnuti ispitivanju na osnovu pitanja sačinjenih prema propisu prava po branitelju veza. 2. Sudac ima tako ravnati postupkom, da se ne navodi previše svjedoka, i da se ne iznose isprave i dokazi, koji ne spadaju strogo na stvar; inače bi pitanje, koje je po svojoj prirodi prejudicijalno i koje valja pospješno riješiti, postalo preveć zamršeno i teže rješivo, čime bi se širom otvorila vrata prevarama i zlobnim nastojanjima. 3. Drži li stoga sudac, da je dosta dokaza pribavljeno i da su svi dostatno osvijetljeni, ima, saslušavši branitelja veza, odlukom izjaviti, da je

¹⁶ AAS, XXII, 168—171.

dokazni postupak dokončan. 4. Po tom ima sudac — nakon što je odvagao sve, što je iznešeno, kao što i konačne primjedbe branitelja veza te marno ocijenio obavještenja Ordinarija pravog prebivališta i mjesta sklapanja — izreći odluku, kojom vinkularnu parnicu dopituje ili sudu nepravog prebivališta ili sudu mjesta sklapanja. 5. Ne slaže li se branitelj veza sa odlukom, kojom se vinkularna ženidbena parnica dopituje sudu nepravog prebivališta, ima sačiniti svoje primjedbe i potkrijepiti ih razlozima. 6. Slobodno je i strankama. da protiv odluke iznesu svoje prigovore i da ih potkrijepe razlozima. 7. Na to će sudac, ocjenivši iznešene primjedbe, prigovore i razloge, na osnovu kan. 1841. Zakonika svoju odluku ili ispraviti ili opozvati. 8. Ostane li sudac pri prvoj svojoj odluci, kojom se vinkularna parnica dopituje sudu nepravog prebivališta, a branitelj se ženidbenog veza s njome ne saglasi, ima on utokom od ove Kongregacije (de disciplina Sacramentorum) zatražiti konačno riješnje toga pitanja.

V. 1. Bude li parnica vrhu nevaljanosti braka riješena po prvomolbenom sudu nepravog prebivališta, a da ova Kongregacija (de disciplina Sacramentorum) njegovu nadležnost nije potvrdila,¹⁷ ima u drugoj molbi branitelj veza ponajprije ispitati spise prejudicijalne molbe vrhu nadležnosti s naslova nepravog prebivališta, te to pitanje iznijeti pred ovu Kongregaciju, ako drži, da ga prvomolbeni sudac nije ispravno riješio. 2. Radi li se o vinkularnoj parnici, koja je prvomolbenom sudu nepravog prebivališta podnešena bila prije, nego li je nazočni Napatuk izdan, ima (u drugoj molbi) branitelj ženidbenog veza nadležnost ispitati te pitanje nadležnosti pred ovu Kongregaciju iznijeti, ako razložno sumnja, da je na odluku prvomolbenog suda o nadležnosti utjecala prevara, zloba ili bludnja. 3. Ista prava i dužnosti (spomenuta u točki V. 1. 2.) ima i branitelj veza u trećoj i daljnjoj molbi.

Nazočni je Napatuk sv. Otac Pijo XI. dne 22. Dec. 1929. potvrdio i odredio, da se njegovih propisa imaju držati svi biskupski i nadbiskupski sudovi.

VIII. O prekidanju novaštva. Na upit: »da li izraz »*quacumque ex causa*« kanona 556, § 1¹⁸ obuhvata također prijelaz u drugu novašku kuću, što ga spominje isti kanon u § 4.«¹⁹ — odgo-

¹⁷ Radi se o slučaju, gdje branitelj veza prvomolbenog suda protiv odluke o nadležnosti nije uložio utok na kongregaciji de disciplina Sacramentorum.

¹⁸ »Novitatus interrumpitur, ita ut deno incipiendus ac perficiendus est si novitius... extra domum, etsi reversurus, ultra triginta dies sive continuos sive non continuos permanserit quacunque ex causa, etiam de Superiorum licentia.«

¹⁹ »Si novitius a Superioribus in aliam novitatus domum eiusdem religionis transferatur, novitatus non interrumpitur.«

vorio je Odbor za aut. tum. kan. Zakonika dne 13. jula 1930.: »Affirmative«.²⁰

Po kan. 556 § 1 prekida se novaštvo boravkom preko 30 dana van novaške kuće, a sporedno je iz kojega to razloga biva («quacumque ex causa»). Istina je doduše, da kan. 556 § 4 izriče, da se prijelazom u drugu novašku kuću novaštvo ne prekida, ali to valja shvatiti u vezi sa kan. 556 § 1 t. j. da i u povodu prijelaza novak ne smije da preko 30 dana boravi van novaške kuće. Smisao je dakle kan. 556 § 4, da se godina novaštva može provesti i u dvjema raznim novaškim kućama, koliko se tomu ne protivi kan. 845 § 2. Na ovomu se osniva riješenje Odbora.

IX. O dakonu kao djelitelju sv. pričesti. Na upit: »da li dakon, kada po propisu kan. 845 § 2²¹ dijeli sv. pričest, smije i mora na koncu rukom dati blagoslov prema Rimskom Ritualu tit. IV, cap. II, n. 10.« — odgovorio je Odbor za aut. tum. kan. Zakonika dne 13. jula 1930.: »Affirmative«.²²

Spomenuti je blagoslov kod dijeljenja sv. pričesti Obrednikom propisan, a kako je dakon po kan. 845 § 2 ovlašten da dijeli sv. pričest,²³ to on rečeni blagoslov i smije i mora da podijeli. Na ovomu se temelji odgovor Odbora.

X. O pozakonjenima. Na upit: »da li se djeca pozakonjena naknadnom ženidbom roditelja imaju smatrati zakonitom obzirom na primanje u sjemenište, o kojemu radi kan. 1363. § 1.«²⁵ — odgovorio je Odbor za aut. tum. kan. Zakonika dne 13. jula 1930.: »Affirmative«.²⁴

Kan. 1363 § 1 isključuje nezakonite zbog iregularnosti (irregularitas ex defectu natalium) od primanja u sjemenište. Kako se po kan. 1116.²⁶ nezakoniti naknadnom ženidbom roditelja pozakonjuju

²⁰ AAS, XXII, 365.

²¹ »Extraordinarius (minister sacrae communionis) est diaconus, de Ordinarii loci vel parochi licentia, gravi de causa concedenda, quae in casu necessitatis legitime praesumitur.«

²² AAS, XXII, 365.

²³ Ispor. kan. 1147 § 4: »Diaconi et lectores illas tantum valide et licite benedictiones dare possunt, quae ipsis expresse a jure permittuntur.«

²⁴ »In Seminarium ab Ordinario ne admittantur, nisi filii legitimi quorum indoles et voluntas spem afferant eos cum fructu ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.«

²⁵ AAS, XXII, 365.

²⁶ »Per subsequens parentum matrimonium, sive verum sive putativum, sive noviter contractum sive convalidatum, etiam non consummatum, legitima efficitur proles, dummodo parentes habiles exstiterint ad matrimonium inter se contrahendum tempore conceptionis, praegnationis vel nativitatis.«

i kako pozakonjeni po kan. 984.²⁷ nijesu iregularni, to se mogu primati u sjemenište. Ipak su isključeni od kardinalata,²⁸ episkopata,²⁹ opatije i prelature »nullius«. ³⁰ Na ovomu se temelji odgovor Odbora.

XI. O upravljanju grkorusinskog Ordinarijata u Kanadi. Dne 24. maja 1930. izdala je Kongregacija za Istočnu Crkvu poseban Dekret »De administratione Ordinariatus Graeco-Rutheni in regione Canadensi.«³¹

Ustanove rečenog Dekreta stvarno su suglasne s onima, što ih je ista kongregacija dne 1. marta 1929. izdala za duhovno upravljanje Grko-Rusina u Sav. Državama Sjeverne Amerike (USA).³² Razlika je u tom, što Dekret za Kanadu (čl. 42.) samo savjetuje Grko-Rusinima, da na zapovijedane blagdane, koji po jednom i drugom kalendaru padaju na isti dan, službi božjoj prisustvuju u crkvi svoga obreda, ako takova u mjestu postoji, dok je Dekret za Sav. Državu Sjeverne Amerike (čl. 36.) izričao, da na te dane moraju službi božjoj prisustvovati u crkvi svoga obreda, ako takova u mjestu postoji.

U vezi s tim odredila je i izjavila (Declaratio) kongregacija za Istočnu Crkvu dne 11. juna 1930., da se ustanove čl. 42. Dekreta za Kanadu jednoličnosti radi proteže na Grko-Rusine u Sav. Državama Sjeverne Amerike.³³

XII. Molitva za Rusiju. U alokuciji od 30. juna 1930. odredio je sv. Otac papa Pijo XI., da se molitve, što ih je blagopokojni papa Leo XIII. svećeniku i puku na koncu mise propisao, imaju namiješnjivati za Rusiju i puk o tome poučiti.³⁴

U vezi s tim savjetuje (h o r t a t u r) papinski Odbor za Rusiju potčinjene si svećenike istočnog obreda da u bogoslužju za Rusiju mole na način, koji ujedno označuje.³⁵

XIII. O nadležnosti Sv. Apoštolske Penitencije. Na upit: da li se vjernici istočnih obreda obzirom na stvari, koje se odnose na

²⁷ »Sunt irregulares ex defectu: 1° Illegitimi, sive illegitimitas sit publica vel occulta, nisi fuerint legitimi vel vota sollemnia professi.«

²⁸ Kan. 232 § 2: »A Cardinalatus dignitate arcentur: 1° Illegitimi, etiamsi per subsequens matrimonium fuerint legitimi...«

²⁹ Kan. 331.: »§ 1. Ut quis (ad episcopatum) idoneus habeatur, debet esse: 1°. Natus ex legitimo matrimonio, non autem legitimatus etiam per subsequens matrimonium...«

³⁰ Kan. 320.: »§ 2. Assumendi ad abbatiam vel praelaturam nullius iisdem qualitatibus ornati esse debent, quas ius in Episcopis requirit.«

³¹ AAS, XXII, 346—354.

³² AAS, XXI, 152—159; Bogosl. Smotra XVIII, 120—123.

³³ AAS, XXII, 354.

³⁴ AAS, XXII, 301.

³⁵ AAS, XXII, 366.

nutarnji sud, pa i vanskakramentalni, imaju obraćati na Sv. Apoštolsku penitencijariju« — odgovorila je kongregacija za Istočnu Crkvu, u sporazumu sa kard. Velikim Pokorničarom, dne 10. maja 1930.: »Affirmative«.³⁶

Odgovor se osniva na kan. 258, § 1. Zakonika,³⁷ koji sve stvari nutarnjeg suda, pa i vanskakramentalnog, podvrgava naprosto Sv. Apoštolskoj Penitencijariji.

XIV. Podjeljivanje sv. Stolici pridržanih nadarbina. Glede podjeljivanja nekonzistorijalnih nadarbina, koje su sv. Stolici pridržane po kan. 396. i 1435., kao i glede podjeljivanja nekonzistorijalnih nadarbina, što ih ona na po kan. 1432, § 2. na osnovu devolucije popunjuje, izdala je Apostolska Datarija dne 11. Nov. 1930. poseban Naputak za Ordinarije,³⁸ koji u stvari sadrži ove ustanove:

I. Od časa upražnjenja, odnosno od časa devolucije, pa do časa, kad Ordinariji svoju molbu za popunjenje podnose, valja da prođe zgodan rok, e da duhovnici biskupije uzmognu saznati za upražnjenje odnosno devoluciju.

II. Ordinariji imaju u svojem podnesku na kardinale-datere navesti imena duhovnika, koju dotičnu nadarbinu žele, zajedno sa svjedočanstvom (izvještajem) o njihovoj dobi, naukama, životu, vladanju, pohvalno vršenim službama i prikladnosti za odnosnu nadarbinu; treba da označe barem trojicu, koliko je moguće, za koje drže, da su najvrijedniji.

III. Ako je za dotičnu nadarbinu propisan natjecajni ispit, bio opći ili posebni, treba Apostolskoj Datariji poslati i izvještaj o glasanju ispitivača. — Radi li se o nadarbini, s kojom je skopčana dužnost tumačenja sv. Pisma puku, to mora kandidat, prema motu-propriju Pija XI. od 27. Aprila 1924., imati biblički licencijat ili doktorat. Drži li Ordinarij, da bi trebalo zamoliti oprost od ovoga propisa, ima potvrditi vještinu kandidata u toj struci.

IV. Radi li se o nadarbini, s kojom je skopčano dušobrižništvo, potrebno je vazda mišljenje Ordinarija o znanju, pobožnosti, revnosti i sposobnosti kandidatâ za upravljanje dotičnom župom. — Sud Ordinarija o najprikladnijem i najvrijednijem kandidatu uvijek će sv. Otac rado primiti i o njemu po svojoj uvidavnosti račun voditi.

³⁶ AAS, XXII, 394.

³⁷ »... Hujus tribunalis iurisdictione coarectatur ad ea quae forum internum, etiam non sacramentale respiciunt; quare hoc tribunal pro solo foro interno gratias alargitur, absolutiones, dispensationes, sanationes, condonationes, excutit praeterea quastiones conscientiae easque dirimit.«

³⁸ AAS, XXII, 525—526.